

Middernachtelijk dilemma

JACOB VAN MILLEN

In het holst van de nacht rijd ik naar K. Het telefoontje dat me uit mijn slaap heeft gehaald is alarmerend genoeg om er even flink de sokken in te zetten. Een angstige vrouwenstem heeft me gevraagd direct te komen omdat haar man waarschijnlijk een recidief-hartinfarct heeft. 'Het is net zoals verleden jaar dokter, dezelfde verschijnselen.' Ik heb de ambulance gebeld en ben in wat kleren geschoten. Het regent, de novemberstorm giert door de kale takken, de ruitenwissers kunnen het water nauwelijks verwerken. De weg ligt er verlaten bij.

Hoewel, verlaten? Vlak voor de plek waar de rij bomen even onderbroken wordt omdat de wetering onder de weg doorduikt, ontwaar ik op het fietspad aan de rechterzijde een zwaar tegen de wind in trappende gestalte. In een flits herken ik de figuur, de witte wollen muts, de bruine jas, het ouderwetse damesrijwiel: dat kan alleen maar Grada zijn, nee sterker nog het is Grada!

Als ik Grada voor het eerst ontmoet, valt me haar sombere, wat gelaten gezichtsuitdrukking op. Haar klacht is vaag, haar hulpvraag onduidelijk, haar uitstraling triest. Ik begrijp dat zij met haar stokoude moeder en haar eveneens ongetrouwde broer een piepklein boerderijtje bewoont, ver buiten het dorp. Als ik er naderhand visites afleg – steeds frequenter naarmate moeder ouder wordt – hoor ik bij stukjes en beetjes Grada's levensverhaal, dat gedomineerd wordt door het feit dat het haar nimmer gelukt is een man te vinden. O, zeker er zijn wel vrijers geweest, maar om een of andere reden haakten die telkens na verloop van tijd weer af. Nu is Grada's tijd voorbij en slijt zij haar dagen met haar steeds meer verzorging vragende moeder en haar norske broer die op het marginale boerenbedrijfje krampachtig probeert het hoofd boven water te houden.

Op een grauwe herfstdag gaat Grada op de deel kijken waarom haar broer niet voor de avondmaaltijd verschijnt en daar ziet zij hem hangen, aan de zware dwarsbalk. Als Grada daarover vertelt, kan zij alleen maar haar hoofd schudden van onbegrip. 'Hoe het-ie dat nou doen kunnen dokter? Nooit niks gezegd dat-ie d'r 'n end aan maaken wol!'

En nu is Grada zelf depressief. Na moeders dood, kort na de suïcide, restte haar niets anders dan het boerderijtje te verkopen en in een bejaardenwoning in het dorp te gaan wonen. Maar daar kan ze niet aarden, hoe zou ze ook. Het huisje is nog kleiner dan ze al gewend was en bovendien heeft ze – zo hoort dat hier in het dorp – al haar oude meubels weggedaan en zich helemaal in het nieuw gestoken. Haar kamertje is kaal en leeg, op wat smakeloze spullen na die zelfs het patina van de ouderdom missen waarmee de schamele aankleding van het boerderijtje nog iets gezelligs had.

Als Grada haar huisje niet meer uitkomt en de hele dag apathisch in haar stoel blijft zitten, waarschuwen de burens mij en stuur ik haar op het lange pad langs AMW en Riagg. Het helpt niet echt. Grada blijft signalen geven dat ze haar leven weinig aangenaam vindt en terugverlangt naar haar oude behuizing. Ten slotte laat ik haar opnemen; de suïcide van broerlief hangt als een schaduw boven haar hoofd.

Nu is ze na een lange opname weer enkele maanden thuis, maar haar stemming is er niet beter op geworden. Laat ik zeggen dat ze nu net zo somber is als vóór de opname en dat moeten we maar als het best haalbare beschouwen. Dat alles flitst door me heen als ik haar vlak voor de wetering passeer. Waar kan Grada op dit onzalig uur en onder deze barre omstandigheden anders naar op weg zijn dan naar het riviertje dat een kilometer of wat verderop traag door het landschap stroomt? Naast ophanging is zelfverdrinking in deze streek van het land immers het favoriete suïcidemiddel. Wat te doen? Stoppen, uitstappen en Grada opwachten op het fietspad? Haar toespreken, tot rede trachten te brengen, haar terugbrengen naar haar huisje of desnoods afleveren bij het ziekenhuis in de stad? Maar aan de andere kant wacht daar de man met zijn hartinfarct. De ambulance is weliswaar opgeroepen, maar kan nog wel even op zich laten wachten. Ik moet erheen, de waarschijnlijk dodelijk angstige man kalmeren met een injectie Thalamonal, een verblijfnaald inbrengen, zijn tensie bewaken, zijn ritme in de gaten houden en hopen en bidden dat hij niet gaat fibrilleren. Ik moet proberen zijn vrouw gerust te stellen en te kalmeren tot de ziekenauto komt. Maar misschien is de man intussen al dood en kan ik beter mijn aandacht richten op Grada. Maar Grada wil graag dood en de hartpatiënt niet.

Om de een of andere reden houd ik mijn voet op het gaspedaal en de auto stuift voort, de wetering over en het vervolg van de bomentunnel in. Ik passeer wat later het ophaalbruggetje over de zwarte rivier, die dreigend glimt in het licht van de lantaarnpalen aan beide bruggeneinden. Dan kom ik aan op het opgegeven adres, het buitenlicht is aan, de voordeur staat open, een hondje keft aan een stuk door achter de keukendeur. Binnen heerst paniek, maar gelukkig lijkt het allemaal mee te vallen. De ambulancebroeders arriveren als ik nog bezig ben met de naald, we sluiten het ECG aan en vinden een snel maar regelmatig ritme. De Thalamonal doet zijn werk, een infuus wordt aangesloten en geen kwartier later zoekt de auto met patiënt en echtgenote richting ziekenhuis. Het hondje is uit de keuken ontsnapt en keft hysterisch aan mijn voeten. Ik doe de lichten uit, trap het mormel van me af, trek snel de voordeur achter me dicht en stap in mijn auto.

Dan denk ik weer aan Grada. Ik stop bij de rivier, stap uit de auto, loop het bruggetje op en speur de oevers af, maar nergens een fiets te zien in het riet langs de kant. Dan rijd ik langzaam over de dijk naar huis terug. Het is opgehouden met regenen, maar de wind giert des te harder om mijn auto. Ik tuur ingespannen terzijde van de weg, maar nergens een spoor van Grada. Met een onrustig gevoel stap ik in mijn bed.

Epicrise

De volgende ochtend noteer ik Grada in het visiteboek en na het spreekuur rijd ik erheen. 'Gut dokter, wat kom-ie doen?' Grada ziet er voor haar doen heel normaal uit. Opgelucht stap ik over de drempel. 'Ik kom eens even kijken hoe je het maakt Grada, ik was toch net in de buurt.'